

POD POKROVITELJSTVOM
PIK-a ĐAKOVO

ĐAKOVAČKI
VEZGVI
2.-4.VII. 1971.

Borislav Bijelić

**SEDAM DESETLJEĆA
ĐAKOVAČKIH PLAKATA
I LETAKA**

Muzej Đakovštine, 2010.

Borislav Bijelić

Sedam desetljeća
đakovačkih
plakata i letaka

Đakovo, 2010.

NAKLADNIK

Muzej Đakovštine

Društvo ljubitelja starina Đakovo

ZA NAKLADNIKA

Borislav Bijelić

Valentin Markovčić

AUTOR IZLOŽBE I KATALOGA

Borislav Bijelić

LEKTOR

Hrvoje Miletić

DIZAJN NASLOVNICE

Borislav Bijelić

Marinko Hardi

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Hardy Đakovo

TISAK

Tiskara Budrovci

ISBN 978-953-7128-39-5

ISBN 978-953-99186-3-4

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem 121028096

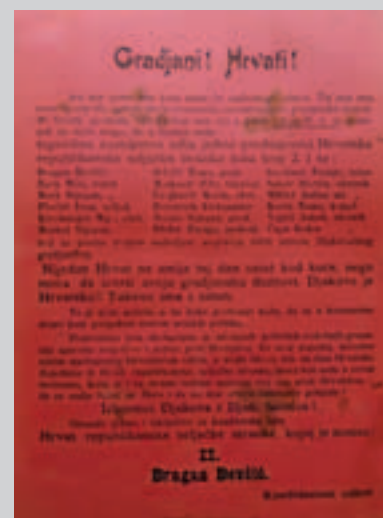
Izložba je organizirana uz potporu Grada Đakova

Preteče suvremenog plakata poneki autori prepoznali su već u antici, nekim drugim teoretičarima takvo vremensko pozicioniranje plakata činilo se neprimjerenim, no svi su se oni ipak složili u jednom: da je izum tiskarskog stroja bitna pretpostavka suvremenog plakata. Naime, tiskarski stroj omogućio je umnožavanje, a bez umnožavanja, prema jednoj od mnogobrojnih definicija plakata, njegovo postojanje i nije moguće. Prava ekspanzija plakata, njegovo zlatno doba, dogodit će se zadnjih desetljeća 19. stoljeća u vrijeme sazrijevanja određenih socijalnih, tehnoloških i drugih uvjeta iznjedrenih kako industrijskom revolucijom, tako i inventivnošću pojedinaca koji su imali jasne vizije kako umjetnost približiti najširem krugu građanstva. Svjetski najpoznatiji umjetnici u izradi plakata u vrijeme njegove prve ekspanzije bili su Jules Cheret, Toulouse-Lautrec, Bonnard, Forain, Mucha i drugi. Iako su u svojim radovima preferirali visoke estetske kriterije, realnost svakodnevnog življenja prisilila ih je prihvatiti i čisto komercijalne poslove. Takav pristup plakatu (umjetnički, odnosno komercijalni) u osnovi će egzistirati sve do današnjih dana, bez obzira na njegove sve različite izvedbene modalitete i podjele vezane za sadržajni pluralizam poruka.

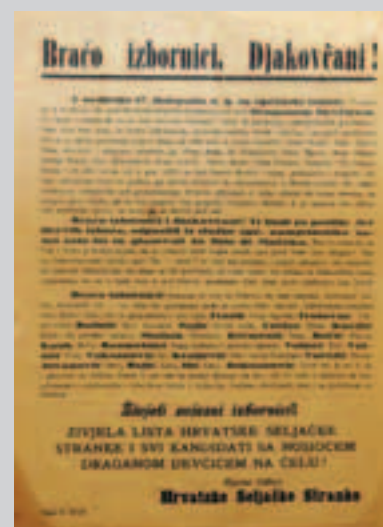

Plakati i leci kao dijelovi vizualne komunikacije prisutni od vremena primjene litografske tiskarske tehnike krajem 18. stoljeća u Hrvatskoj će se pojaviti sredinom 19. stoljeća, ali i tada u izrazito malom broju i bez većih grafičkih pretenzija. Kako u vrijeme svoga postanka, tako i kasnije, plakat u Hrvatskoj biti će u izrazitoj korelaciji sa magistralnim gospodarskim, tehnološkim, kulturološkim i političkim kretanjima. Tek na prijelazu stoljeća plakati će i kod nas postati autorizirana umjetnička djela, a potpisivat će ih Vlaho Bukovac, Menci Klement Crnčić, Bela Csikos Sessija, Tomislav Krizman, Robert Auer, Ljubo Babić i drugi, mahom naši najznačajniji umjetnici toga vremena. U pravilu ti plakati bili su vezani za otvaranje pojedinih izložbi ili pak najave i promocije nekih drugih duhovnih emanacija. U tomu, gotovo bismo mogli reći elitističkom usmjerenju, plakati u Hrvatskoj egzistirat će sve do završetka Prvog svjetskoga rata.

Za razliku od razvijenih zemalja Zapada gdje je plakat za vrijeme Prvog svjetskoga rata imao relevantnu mobilizatorsku ulogu, na našim prostorima gotovo da ga i nije bilo. Na širem području

Građani! Hrvati! (23 x 30 cm)

Braće izbornici, Dajakovčani! (24 x 31 cm)

Hrvatske plakat će se pojaviti u periodu između dva svjetska rata, i to kao dominantno politički, a tek potom i kao sportski, gospodarski, turistički, kazališni, filmski i svaki drugi. Do ekspanzije plakata dvadesetih i tridesetih godina došlo je uslijed pojačane urbanizacije, stanovitog gospodarskog razvoja - ali i participacije sve većeg broja stanovništva u politički život zajednice.

I ovom prilikom svakako treba istaknuti činjenicu kako je plakat dominantno urbani fenomen, „produkt gradske sredine i gradskog načina života. Grad je mjesto gdje se koncentriraju institucije i kapital koji potiču i kreiraju gospodarski, kulturni i općenito društveni zamah i razvoj, a što su temeljne pretpostavke za produkciju plakata. Produkcija i kvaliteta plakata ovisila je o snazi institucija i kapitala uloženog u stvaranje novog ekonomskog poretka.“

Značajne promjene koje će dodatno generirati razvoj plakata u Hrvatskoj tijekom dvadesetih i tridesetih godina, osim već gore spomenutih, očitovale su se u tome što je sve do dvadesetih godina prošlog stoljeća, zbog izrazito restriktivnog glasačkog prava, najširi krug ljudi bio politički marginaliziran. Upravo stoga interes za politički plakat nije niti mogao postojati, kao u ostalom i za neke druge vrste plakata (turistički, gospodarski, sportski...). Sve do gašenja Austro-Ugarske države, čiji je Hrvatska bila sastavni dio, „vrlo je teško pronaći političke plakate u pravom smislu riječi. Plakata kao vizualnog medija sugestivne slike i kratke jezgrovite poruke zapravo i nema.“ Umjesto plakata dominirali su proglasi i leci, a i oni nisu bili tako česti, jer, ne treba zaboraviti, veliki dio stanovništva Hrvatske toga vremena još uvijek je bio nepismen.

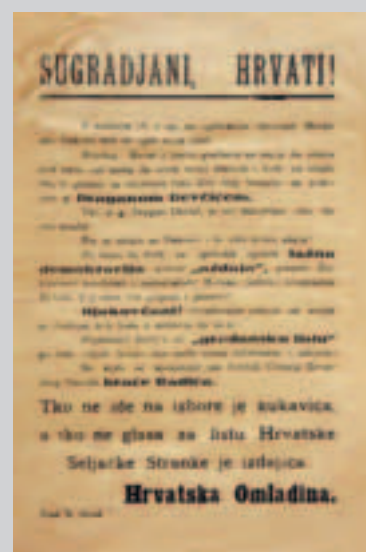
Društvene promjene nastale ulaskom Hrvatske u novu državnu zajednicu južnoslavenskih naroda bitno su utjecale na razvoj plakata i njemu sličnih vizualnih oblika komunikacije. Politički život, naime, bivao je sve složeniji. Manifestni oblici te složenosti očitovali su se u rapidnom porastu političkih grupacija sa specifičnim ideološkim, gospodarskim i socijalnim programima. Svima njima zajednička je bila tek bojazan za status Hrvatske u novostvorenoj državi. Svoje neskriveno nacionalno opredjeljenje najveći broj hrvatskih stranaka manifestirao je na više ili manje dojmljiv način i kroz sadržaje plakata, letaka i proglašenja sadržajno referiranih na turbulentnu političku svakodnevicu. Na spomenutim plakatima u pravilu je dominirala hrvatska trobojnica postavljena u izravan suodnos s tekstualnim dijelom plakata. „Zanimljivo je da se u to doba pojedini tradicijski elementi, npr. pleter ili hrvatski grb, rijetko upotrebljavaju, tako da ćemo češće naići na secesijsku nego na staro-hrvatsku pleternu ornamentiku. Bilo kako bilo, to su vrlo jednostavni plakati ili leci na kojima se osnovna poruka prenosi tekstom, tako da i djelovanje plakata ovisi o sadržaju poruke, tj. o veličini (...) pojedinih istaknutih dijelova teksta, a motiv trobojnice u svemu tome svojevrsan je znak prepoznavanja da je riječ o plakatu hrvatske stranke i da ga zato vrijedi pročitati, svojevrsna 'garancija kvalitete', ali i simbol prkosa i težnje za ostvarenjem hrvatskog državnog prava.“

Gradjani! (20 x 33 cm)

Hrvati! (23 x 31 cm)

Sugradjani, Hrvati! (16 x 24 cm)

Upravo takvi plakati, mutatis mutandis, čine najveći broj međuratnog političkog plakata zastupljenog na našoj izložbi.

Početak Drugoga svjetskoga rata označio je, barem u hrvatskim okvirima, kvalitetan pomak u plakatnoj produkciji. Osim što su postali još eksplicitnije sredstvo političke propagande, ovoga puta ustaške, iskristalizirao se i određeni broj autora koji su mu utisnuli određenu estetsku dimenziju po kojoj su nam ti plakati i danas interesantni. Nažalost, vrijednosni sistem koji se na taj način promovirao spojem simbola, teksta i slike niti izbliza nije bio na razini autorskih potencijala onih koji su ga grafički oblikovali. Slične tendencije, samo sa suprotnim ideološkim predznakom, nerijetko potpisane i od strane istih autora, dominirale su i u poslijeratnim godinama.

Sljedeća desetljeća obilježit će razvoj nekih drugih vrsta plakata. Naime, uspostavljanjem jednopartijskog sistema politički plakat izgubio je svoj izvorni smisao. Umjesto da bude sredstvo političke borbe, plakat je postao dekorativni ukras za oglašavanje pojedinih političkih manifestacija. Sugestivna moć političkog plakata više nije bila imperativ. U takvom okruženju politički plakat sukcesivno je gubio svoje izvorno značenje. Umjesto poruke i stava u prvi plan izbila je tzv. plakatna estetika. I dok na planu političkog plakata takve tendencije ne možemo a da ne ocijenimo kao negativne, na planu kulture, gospodarstva i većeg dijela drugih djelatnosti, koje su podrazumijevale vizualne oblike komunikacije, naznačene tendencije svakako su imale i svojih dobrih strana.

U Muzeju Đakovštine, gotovo od prvih dana njegovog osnivanja, prikupljaju se i čuvaju najrazličitiji plakati i leci. Na žalost, među njima nema onih autorski relevantnih, ali zato ima puno onih drugih koji, već samom činjenicom svoga postanka, daju značajne informacije o različitim oblicima društvenog i političkog života lokalne zajednice unutar koje su nastajali. U tome se Đakovo ne razlikuje značajnije od drugih njemu komparabilnih gradskih sredina. Teza o plakatima kao sredstvima vizualne komunikacije u dominantno urbanim sredinama, o čemu je već bilo riječi, u našem slučaju apsolutno je validna. Manji gradovi i trgovišta, a Đakovo je u razmatranom periodu bilo upravo to, nisu ispunjavali većinu potrebnih uvjeta neophodnih za ekspanziju plakatnog oblika komunikacije. Industrija je bila u pionirskoj fazi svoga razvoja, a obrtnici još uvijek nedovoljno ambiciozni i tradicionalno skeptični prema bilo kakvim inovacijama za koje nisu bili sigurni kako će im donijeti izravni materijalni boljitak. Umjetnika pak, kojima bi plakat u to vrijeme mogao biti izazov, nismo imali, kao uostalom ni kritičku masu građanstva kojoj bi se isti mogli obratiti.

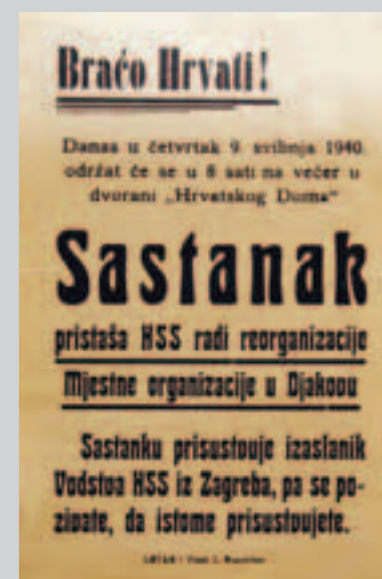
No ipak, unatoč spomenutih, negativnih momenata, postojali su i oni pozitivni koji su pridonijeli pojavi i razvoju plakata. Ponajprije se to odnosi na politički život lokalne zajednice. U periodu između dva svjetskih ratova politički aktivizam imao je zavidnu dinamiku koja će se nastaviti, u izmijenjenim političkim okolnostima, i nakon Dru-

Kandidatska lista (23 x 30 cm)

Hrvati izbornici! (24 x 31 cm)

Braćo Hrvati! (15 x 23 cm)

goga svjetskoga rata. Aktivne su bile i pojedine gradske udruge kojima su plakati i leci, uz lokalni tisak, bili glavni mediji informiranja i promicanja vlastitih vrijednosnih opredjeljenja. Isto se može reći i za pojedina društva iz oblasti kulture i sporta.

Spomenuti društveni i politički subjekti bili su oni koji su pomoću plakata i letaka nastojali uspostaviti što kvalitetniju komunikaciju sa krugom ljudi na koje su željeli utjecati. Kada je riječ o lecima ciljano se išlo prema pojedincu, dok se s plakatima, prvenstveno, obraćalo mnoštvu. No, da bi se inicijalna htijenja naručitelja mogla materijalizirati, kako u velikim urbanim središtima, tako i u gradićima poput Đakova, razvoj tiskarstva bio je uvjet bez kojega se nije moglo. „Plakat započinje svoj život kao umjetnička ideja, koja se tek tiskarskim postupkom oživljava i multiplicira, kako bi osvojio prostor i publiku i tako postigao jedan od svojih primarnih ciljeva. Stoga su razvoj i usavršavanje tiskarstva kroz primjenu novih tiskarskih tehnika odigrali vrlo važnu ulogu u plakatnoj umjetnosti i omogućili da plakat od tipografskog oglasa postane urbana slika velikog formata.“

Prvu tiskaru u Đakovu osnovao je još 1880. godine biskup J. J. Strossmayer. Ta tiskara egzistirat će sve do nacionalizacije provedene nakon završetka Drugoga svjetskoga rata. Petnaest godina nakon Biskupijske tiskare, 1895. godine, tiskaru je osnovao i Makso Bruck, da bi krajem prvog desetljeća 20. stoljeća to isto učinio i Matija Kraljević. Konačno, 1937. godine, kupnjom većeg dijela Bruckove tiskare, u Đakovu je registrirana i tiskara Ivana Brandekera. S obzirom na plakatnu produkciju koja je predmet našega interesa može se konstatirati kako su spomenute tiskare mogle podmiriti sve potrebe potencijalnih naručitelja. Čak i puno više od toga jer, barem prema materijalu s kojim raspolažemo, čini se da plakatna produkcija i nije bila pretjerano velika.

Ako izuzmemo izložene plakate nastale nakon 1945. godine, koji u pravilu nisu potpisani, sve četiri spomenute tiskare, između ostalih poslova, bavile su se i izradom plakata. S obzirom da je svaki od tiskara - a to se, dakako, odnosi i na Biskupiju kao vlasnika Biskupijske tiskare – bio politički stigmatiziran, za očekivati je bilo da će im narudžbe stizati prvenstveno iz redova njihovih političkih istomišljenika. Takva očekivanja nisu proizlazila samo iz poznavanja logike političkog pragmatizma, već i svjedočenja jednog od protagonista političkih procesa onoga vremena. U svojim sjećanjima objavljenim na stranicama lokalnih novina dr. Ivan Ribar, prisjećajući se svoga dolaska u Đakovo, istakao je kako je u gradu zatekao tri tiskare. „Jedna od ovih, Bruckova, bila je u službi mađarona i kapitalista, druga, biskupijska u službi crkve, a treća, Moce Kraljevića, bila je naša domaća građanska, u kojoj smo štampali novine i sve ostalo, što je bilo potrebno za akciju i propagandu političku, te kulturno prosvjetnu.“

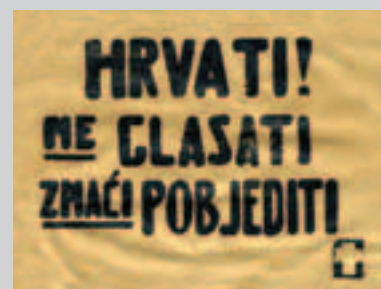
Iako su se ova zapažanja odnosila na period prije izbijanja Prvoga svjetskoga rata, u osnovi ona funkcioniraju i u periodu između dva svjetska rata, s tim što su se političke opcije vlasnika tiskara, u novostvorenom političkom okruženju, donekle izmijenile. Pozicije Biskupijske tiskare ostale su nepromijenjene, Kraljević je

Gradjani! (48 x 63 cm)

Braćo Hrvati! (48 x 63)

Hrvati! Ne glasati znači pobjediti (17,5 x 13 cm)

Sve za vjeru

i za domovinu!

HRVATSKI ORAO U DJAKOVU priredjuje

uz sudjelovanje bratskih orlovskih društava iz Brčkoga,
Broda n./S., Osijeka i Vukovara na Petrovo 29. lipnja 1925.
u 4 sata poslije podne u BISKUPSKOM PARKU

JAVNU VJEŽBU

S ovim rasporedom:

1. Pozdravni govor drži br. Dr. Matija Belić.	6. Vježbe na ruti - članovi.
2. Proste vježbe za god. 1925. - članovi.	7. Laka atletika - članovi.
3. Proste vježbe za god. 1925. - članice.	8. Prednjačke proste vježbe - prednjaci.
4. Vježbe na preči - članovi.	9. Simboličke vježbe: Vjera, ufanje i ljubav - članice.
5. Proste vježbe za god. 1925. - muški naraštaj.	10. Vježbe na karikama - članovi.

Sve vježbe prati vatrogasna glazba.

ULAZNE CIJENE: I. red 10 Din., II. red 5. Din., Stajanje 3 Din.

U SLUČAJU NEPOVOLJNOG VREMENA JAVNA VJEŽBA SE DRŽI U DVORANI „HRV. PUČKOGA DOMA“.

BOG ŽIVI!

HRVATSKI ORAO U DJAKOVU

priredjuje u nedjelju 9. prosinca o. g. u 4 sata poslije
podne u velikoj dvorani „Hrv. pučkoga doma“

JAVNU VJEŽBU

== RASPORED: ==

1. Proste vježbe - članovi.	6. Laka atletika i gimnastičke igre - naučnički naraštaj.
2. Proste vježbe - članice.	7. Boks vježbe - članovi.
3. Proste vježbe - naučnički naraštaj.	8. Vježbe s čunjevima - članice.
4. Vježbe s lukovima - ženski naraštaj.	9. Prednjačke vježbe - prednjači.
5. Vježbe na spravama - članovi.	10. Skupina.

SVE VJEŽBE PRATI ORLOVSKA GLAZBA.

ULAZNE CIJENE: I. red D. 12:50, II. red D. 10, stajanje D. 5.

Bog živi!

1879 g. dvadeseti srpanj 1936 g.

Hrvati i Hrvatice!

Pedeset i sedmi rođendan te imendan VODJE HRVATSKOG NARODA DR. VLATKA MAČEKA proslavit će Djakovo sa svojim i okolnim hrvatskim seljastvom i građanstvom u nedjelju 19. srpnja o. g. na sljedeći način:

PRIJE PODNE

U jutro 5 sati ophod hrvatske mladeži za budnicu sa glazbom. U 8 sati sastanak svih sudjelujućih društava, seljastva i građanstva kod Hrv. Doma, odakle se u povorci polazi u Stolinu crkvu na svečanu misu zahvalnicu.

Poslije mise odlazi se povorkom Vatrogasnom spremištu, gdje će se održati kratko zborovanje (akademija u čast Svečara).

Društva sudjeluju pod svojim društvenim zastavama. - Općinstvo se moli da za vrijeme povorke okiti svoje prozore cvijećem, a građanstvo i trgovci da za to vrijeme zatvore svoje radnje.

Redoslijed društava u povorci je sljedeći:

HPD. Preradović, Hrv. Žena, SK. Građanski, Hrv. Srce, Obrtna Omladina, KSK. „Sloga“, HRS, Udruž. trgovaca, Vatrog. društvo, glazba, akcioni odbor, seljastvo i građanstvo.

Svako se umiljava da se pridržava određena redoslijeda da bi se održalo dostojanstvo svečanosti i mir.

POSLIJE PODNE

U pol 4 nogometna utakmica na Sajmištu između HŠK. Građanski Osijek - ŠK. Građanski Djakovo.

PUČKA SVEČANOST U VATROGASNOM SPREMIŠTU

U 3 sati nastup pjevačkih i glazbenih zborova:

1. Hrvatsko seljačko pjevačko društvo „Zora“ iz Piskarevca
2. Hrvatsko seljačko pjevačko društvo „Stromotja“ iz Strizivoje
3. Hrvatsko seljačko pjevačko društvo „Slavonija“ iz Drenja
4. Seljačka Sloga - oglašak iz Vukov
5. Tamburaški zbor Obrtna Omladina iz Djakova
6. H. P. B. „Preradović“ iz Djakova

Poslije toga nevezana zabava sa plesom.

Ulaznine nema, a svaki dobrovoljni prinos prima se sa zahvalnošću.

Svira domaća prigodna glazba, tamburaški zbor Obrtna Omladine i glazbeno društvo „klompa“.

Janjci i odojci na ražnju kao i druga toplja i hladna jela prema cijeniku, koji će biti svakom na uvid. **Sladoled, crna kava, vino, pivo, bezalkoholna pića, kolači i drugo.** U slučaju nepovoljnog vremena zbor i zabavni dio programa bit će u zatvorenim prostorijama Vatrogasnog Spremišta.

Mjesni odbor bivše H. S. S. u Djakovu.

1879.

1938.

Hrvati i hrvaticice!

Pedeset i deveti rođendan te imendan VODJE HRVATSKOG NARODA Dr. VLATKA MAČEKA proslavit će Djakovo sa svojim i okolnim hrvatskim seljaštvom i građanstvom na slijedeći način:

U subotu 16. VII. 1938.

U 8 sati na večer SVEČANI OPHOD hrvatskih društava sa glazbom i bakljadom kroz Djakovo. Sve korporacije sastaju se u 7 sati na večer kod Hrvatskog Doma odakle kreće povorka ulicama Kralja Tomislava, Frankopanskom i Bana Jelačića prema Vatrog.Spremištu do »Hrvatskog Doma« gdje je razlaz.

Općinstvo se umoljava, da zavrjeme svečane povorke u navedenim ulicama iskiti svoje prozore cvijećem i kuće hrvatskim zastavama.

U nedjelju 17. VII. 1938.

U 9 sati prije podne u samostan. crkvi časnih sestara sv. Križa misa zahvalnica, na koju se pozivaju korporacije da istoj sudjeluju

Poslije mise održati će se u »Hrvatskom Domu« kratko zborovanje (akademija u čast svečara).

Umoljava se građanstvo, da već u subotu u 5. sati po podne izvjesi na svoje kuće Hrvatske zastave.

Živio vodja Hrvatskog naroda

Dr. Vlatko Maček

Mjesni odbor H.S.S. u Djakovu

HRVATSKA ŽENA U DJAKOVU

priredjuje dne 16. siječnja 1937. u pol 9 sati
na večer u dvorani hotela „CENTRAL“ svoju

VELIKU POKLADNU

ZABAVU

u korist gradnje **HRV. DOMA**

Na kojoj će se prikazati naši narodni seljački svatovi i običaji.

Iz blagonaklonosti sudjeluje HRV. PJEV. DRUŠTVO „PRERADOVIĆ“.

Umoljava se rodoljubno građanstvo da ovu zabavu posjeti u narodnom odijelu.

Luka sreće! Vlastiti buffet!

Za ples svira omiljelo društvo „KLOMPA“.

Ulazne cijene Din. 5.- po osobi, obiteljska ulaznica Din. 15.-.

Za što mnogobrojniji posjet moli cijenj. građanstvo

Odbor.

HRVATI SUGRAJANI!

Djakovo reda se u rad ostalih hrvatskih gradova! Ono neće da zaostane u borbi Hrvata na kulturnom polju. Sjedište vladike Štrosmajera, kulturni centar ravne Slavonije polazi putem svog velikog biskupa. Klicu, koju je posadio ovaj velikan u Djakovu, morate gajiti, da izraste do velikog stabla. Do Vas, Hrvati sugrajanici, stoji, da pokažete Hrvatskoj da ste vrijedni sljedbenici kulturnih ideja svojeg pastira, te da ne ćete dopustiti, da Djakovo izgubi onaj glas, koji je uzivalo za vrijeme Štrosmajerovog biskupovanja.

Hrvati sugrajanici!

Treba saizdati „HRVATSKI DOM“, kojemu je zadaća, da dađe krug svim Hrvatskim institucijama, da se u njem usredotoči sav kulturni i politički rad, da Hrvatima bez razlike staleža i vjere, seljaku, radniku i građaninu podade zajednički „HRVATSKI DOM“, u kojem će Hrvati diljem cijele Hrvatske domovine bilo u kojoj provinciji nastavnica naći sakupljene Hrvate našeg Djakova. U „HRVATSKOM DOMU“ raspredit će se razna kulturna i politička pitanja našega života. Ispitivat će se razne pogriješke i nedostaci u javnom životu Hrvata, te tražiti način za odstranjenje tih pogriješaka. „HRVATSKI DOM“ služiti će za jedinstveno vođenje akcije u svim javnim nastupima našega Hrvatskoga naroda, jer će biti centar kulturnog i političkog života svih Hrvata djakovačana.

Hrvati sugrajanici!

U borbu na prosvjetnom polju! Naprijed za „HRVATSKI DOM“! To od Vas očekuje Hrvatska! Radite za svoju djecu, koja će Vam biti zahvalna na Vašem radu. Toga radi svi na glavnu skupštinu za gradnju „HRVATSKOG DOMA“, koja će se održavati 28. o. mjeseca, t. j. na drugi dan Božića u pol 11 sati do podne u dvorani vatrogasnog spremišta.

Živila Hrvatska! Živili djakovački Hrvati!

za svjetski građanstvo:

Mato Šarčević

za nove hrvatske države:

Mato Lay

za hrvatske stanovite:

Ante Pavličić

za hrvatske političke stanovite:

Dr. Matije Belčić

za hrvatski Sinod:

Dragan Devčić

za hrvatski školstvo:

Martin Wätscht

za hrvatski književni život:

Ivan Šekšar

za hrvatski politički i književni život „Djakovo“:

Mato Horvat

za hrvatski sportski život:

Ivan Kljebart

za hrvatski „Bjeliti“:

Ivan Hepp

1813. — 1938.

U ljubavi i radu složni.

Prema bratu miloerdni.

Zanatlijsko pripomoćno društvo u Djakovu

Braćo Hrvati!

Pod pokroviteljstvom Preuzvišenog gospodina biskupa Dr. Antuna Aleksandrića, stoji naše društvo u
nedjelju dne 6. kolovoza 1938. rijetku jubilarnu slavu

125-GODIŠNJICU OPSTANKA I RADA

spojenu sa

posvećenom nove društvene zastave

Posvetu će obaviti Preuzvišeni gospodin biskup,
a zastavi kumuje gdja Berta Novaković

Društvo naše nastalo je „Čeha-“ pa i ako je voljele radilo i radi skromno i netajno, imade ono ipak veliku i plemenitu
svrhu, da pomaže prema mogućnostima redovno i po potrebi svoje bijedne i nemoćne članove i njihove udove.

Ova plemenita svrha i cilj društva ostali su nam u naslijeđe naši prađedovi i djedovi, a mi ju časno nastavljam.
Zato cijeni, građanstvo, braćo i sestre i svi ostali, uzveličajte i posjetite našu prošavu, a mi Vas pozdravljamo i
očekujemo sa

Dobro došli!

Svečani raspored:

NEDJELJA 6. KOLOVOZA

U 8 sati u jutro budnica glazbe Vatrogasnog društva
U 8 sati u Hrvatskom domu, sastanak svih društava, delegacija i gostova.
Tadno u pola 9 kreće povorka sa glazbenim pokraj: Svirevanje po glasu kuma i polaci u
Stolno crkvi, gdje će se u 9 sati slušati Sr. Misa
Poslije Sr. Misa posveta zastave pred Katedralom, a nakon posvete pjeva bratstvo društva
„Pevadnici“ prigodnu pjesmu
Poslije zabavna statnih čavala vrata se povorka u Hrv. Dom, gdje će se u 11 sati održati
svetana sjednica

U 3 sata poslije podne u Hrvatskom domu

Utrna zabava sa velikom i bogatom lukom sreće

Svira Vatrogasna glazba.

Većina vrijednih rukotvorina dijelo je naših obrtnika, te im razni predmeti darovatelja naših sugradjana i
darovatelja izvan mjesta.

Odlitno vino, pivo, pranci i jaganjci na rađnju, krava, poslastice i sladoled.

Ulazna cijena 3 din.- po osobi.

U 9 sati na večer

zabava sa plesom

u dvorani -Hrvatskog Doma- uz dobrovoljno sudjelovanje glazbe Hrvatske Obrtne Omladine, a u vetu koncert
Vatrogasne glazbe.

Umoljava se c. građanstvo, da toga dana lojese hrv. zastave.

Odbor.

Katolički dan u Djakovu (32 x 47cm)

Dobrovoljno vatrogasno društvo Djakovo (48 x 63 cm)

Hrvatsko pjevačko društvo Preradović (31 x 48 cm)

Prva kotarska poljoprivredna izložba (59 x 82 cm)

S. D. »MLADOST« - ĐAKOVO
 Priredjuje u subotu **23. prosinca 1950.**
 U dekoriranoj sali **VATROGASNOG DOMA**
2. XII. VELIKU ZABAVU
 1950.
SA PLESOM
 I »LUKOM SREĆE«

KLAVIRI ZABITIT LUKA SREĆE

1. Vukobrat Horvacki	2. Stjepan Horvacki	3. Stjepan Horvacki
4. Stjepan Horvacki	5. Stjepan Horvacki	6. Stjepan Horvacki
7. Stjepan Horvacki	8. Stjepan Horvacki	9. Stjepan Horvacki
10. Stjepan Horvacki	11. Stjepan Horvacki	12. Stjepan Horvacki
13. Stjepan Horvacki	14. Stjepan Horvacki	15. Stjepan Horvacki
16. Stjepan Horvacki	17. Stjepan Horvacki	18. Stjepan Horvacki
19. Stjepan Horvacki	20. Stjepan Horvacki	21. Stjepan Horvacki
22. Stjepan Horvacki	23. Stjepan Horvacki	24. Stjepan Horvacki
25. Stjepan Horvacki	26. Stjepan Horvacki	27. Stjepan Horvacki
28. Stjepan Horvacki	29. Stjepan Horvacki	30. Stjepan Horvacki

Epiteti za "Luka sreće" izdaju se u prodavnicama "Branje" i "Pobeda" za 200 dinara
 Izdavanje epitetu "Luka sreće" 2 grana u 2 sata i 30 minuta
SVIRA PRVORAZREDNA GLAZBA
 Biserka, Miroslava, Sloboda, Slavica, Miroslava, Biserka, Sloboda
 Uzalaz 1000 dinara
 Uzalaz 2000 dinara
 Uzalaz 3000 dinara
 Uzalaz 4000 dinara
 Uzalaz 5000 dinara
 Uzalaz 6000 dinara
 Uzalaz 7000 dinara
 Uzalaz 8000 dinara
 Uzalaz 9000 dinara
 Uzalaz 10000 dinara
 Početak u 19 sati
 Za što brzojše pojete mali ODBOR

S.D. „Mladost“ (69 x 83cm)

S. D. „MLADOST“ - ĐJAKOVO
NEĐJELJA 23. IX. Mali stadion „Mladosti“ NEĐJELJA 23. IX.
 (IZA FISKULTURNOG DOMA)
TENIS
JEDINSTVO - MLADOST
 (ĐURJI MIROSLJEC) (ĐAKOVO)
 Utakmica se igraju od 9-12 sati prije podne i od 3-5 poslije podne.
U 7 sati na večer (pod električnim osvjetljenjem)
NOĆNA SPORTSKA REVUJA

1. Fudbalska utakmica teniskog saveza JEDINSTVO - MLADOST
2. Box-match Horvacki - Stunfal (neslužb. prv. grada u polovnoj kategoriji)
3. Box-match Tomic - Dumancic (neslužb. prv. grada u polovnoj kategoriji)
4. Podjela diploma igračima udbojke momčadi S. D. MLADOSTI povodom osvajanja II. mjesta na juniorskom prvenstvu NRH-a u Zagrebu od 2-3. IX. 1951. i osvajanja I. mjesta na seniorskom prvenstvu NRH-a u Rijeci od 15-16. IX. 1951.

U 8 sati na večer:
VELIKA ZABAVA
 sa plesom (uz dvije odlične glazbe)
 Kvalitetna pica, Miroslava, Mladači, Brza lutrija
 Bile na igralištu otvorene preko cijelog dana - Rezerviranje stolova nema - ULAZINA 30 DIN.
 Ulaz na igralištu kroz dvorište Fiskulturnog doma (ul. M. Gubca) i kroz dvorište osmoškolce (ul. K. Tomićeva).
ODBOR

S.D. „Mladost“ – Đjakovo (47 x 65 cm)

Narodna Fronta kotara i grada - Đjakovo
 U čast 10 godišnjice
NARODNE REVOLUCIJE
 Prireduje za dan ustanka naroda Hrvatske
PROSLAVU
 koja će se održati po slijedećem redoslijedu:

27. SRPNJA

za Dan ustanka naroda Hrvatske održati svečana proslava sa slijedećim programom:

1. Svečani koncert
2. Izložba
3. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
4. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
5. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
6. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
7. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
8. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
9. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
10. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
11. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
12. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
13. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
14. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
15. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
16. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
17. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
18. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
19. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori
20. Izložba sponornih organizacija: Narodni odbor i drugi organizatori

ODBOR

Narodna Fronta kotara i grada – Đjakovo (60 x 85 cm)

DOM J. N. A. ĐJAKOVO
 PRIREDUJE U DOMU KULTURE
 21. XII. 1953. god. u 19 časova
 U ČAST
22. DECEMBRA
DANA JUG. NARODNE ARMİJE
SVEČANU
AKADEMIJU
 PROGRAM

Pristup samo uz pozivnice, koje će građanstvo dobiti preko masovnih i prirednih organizacija.
 Prijem predstavnika masovnih organizacija i privrednih kolektiva vrši komanda garnizona 22. XII. 1953 god. u 10 časova u prostorijama Doma JNA Đakovo.
DOM JNA ĐAKOVO

Dom J.N.A. Đjakovo (42 x 60 cm)

GRADSKI ODBOR SAVEZA BORACA
NARODNO-OSLOBODILAČKOG RATA - ĐAKOVO

U nedjelju 23. XI. 1952.

U 10 SATI PRIJE PODNE

u prisustvu Predsjednika Prezijuma Narodne skupštine
FNRJ - dr Ivana Ribara, te mnogih drugih visokih pred-
stavnika našeg političkog i društvenog života, izvršiti će
se na svečan način

OTKRIĆE SPOMENIKA

Narodnom heroju **IVI-LOLI RIBARU** u Đakovu

U okviru ove proslave izvršiti će se u subotu 22. studenoga o. g.
u 3 sata poslije podne

OTKRIĆE SPOMEN-PLOČE

na kući u kojoj su za vrijeme boravka u Đakovu živjeli dr Ivan Ribar
i njegovi sinovi Lola i Jurica.

RADNICI, SELJACI I GRAĐANI KOTARA ĐAKOVAČKOG!

Prisustvujmo u što većem broju svečanosti otkrića spomenika velikom sinu
naših naroda - narodnom heroju **IVI-LOLI RIBARU!**

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Gradski odbor Saveza boraca
Narodno-oslobodilačkog rata
ĐAKOVO

JEVREJSKA OPĆINA U ĐAKOVU **I SAVEZ JEVREJSKIH OPĆINA U BEOGRADU**

Pozivaju ovime građanstvo grada Đakova u nedjelju
31. VIII. u pola 9 sati prije podne na

SVEČANO OTKRIĆE **SPOMENIKA**

**nevinih i mučeničkih žrtava
fašizma i palih boraca**

Otkriću spomenika prisustvovati će preživjeli rodaci poginulih
žrtava, predstavnici Narodnih vlasti, Narodne Armije i drugih
naših Ustanova i Organizacija, te delegati i novinari iz

SAD, Engleske, Južne Amerike, Palestine i Kanade.

Nakon otkrića spomenika položit će se vijenac kod
velikog Spomenika palih boraca na katol. groblju.

Sve masovne organizacije i društva iz grada i kotara
Đakova, polaze od Narodnog odbora gradske općine, na
groblje u 8 sati prije podne.

J. O. Đakova i Savez J. O. Beograd.

DAN REPUBLIKE 29. NOVEMBAR 1961.

PRIJATELJSKA NOGOMETNA UTAKMICA u 14h

HAJDUK SPLIT

REPREZENTACIJA ĐAKOVO

NA SVOJOJ TURNEJI PO JUGOSLAVIJI PO PRVI PUT U ĐAKOVU GOSTUJE SPLITSKI „HAJDUK“ SA IGRAČIMA: Juric, Delic, Cuzzi, I. Bego, Garov, Brkljaca, Ilic, Kovacic, Papoc, Ankovic, Vukas, Senauer, Vidoševic, Vrankovic, i dr.

ULAZNE CIJENE: Tribine 300 Din, stajanje 200 Din, djeca i vojnici 100 Din.

<p>„Prijateljstvo“ ĐAKOVO</p> <p>Adresa: ...</p>	<p>„Mladost“ ĐAKOVO</p> <p>Adresa: ...</p>	<p>„Sloboda“ ĐAKOVO</p> <p>Adresa: ...</p>	<p>„Borba“ ĐAKOVO</p> <p>Adresa: ...</p>	<p>„Posavina“ ĐAKOVO</p> <p>Adresa: ...</p>	<p>„Bakovština“ ĐAKOVO</p> <p>Adresa: ...</p>	<p>„Tiskarstvo“ ĐAKOVO</p> <p>Adresa: ...</p>
---	---	---	---	--	--	--

Hajduk (Split) – Reprezentacija (Đakovo) (70x50 cm)

SVEČANE SLAVONSKE IGRE

ĐAKOVAČKI VEZOVI

PIJESMA BEE KRAJA, REVIIJA MLADOSTI-

29. i 30. lipnja 1968. godine u ĐAKOVU

PROGRAM PROSLAVE

29. lipnja

19.00 sati: ...

20.00 sati: ...

21.00 sati: ...

30. lipnja

19.00 sati: ...

20.00 sati: ...

21.00 sati: ...

IZLOŽBE:

...

ŠKOLSKO DRUŠTVO ĐAKOVO

Đakovački vezovi, 1968. g. (50 x 70 cm)

26. i 27. SRPNJA, U ĐAKOVU

SMOTRA SLAVONSKOG FOLKLORA, NARODNIH PJESAMA, IGARA I STARIH OBIČAJA

PROGRAM PROSLAVE

...

ŠKOLSKO DRUŠTVO ĐAKOVO

Đakovački vezovi, 1969. g. (50 x 70 cm)

29. VI

30. VI

SVEČANE

SLAVONSKÉ IGRE

ĐAKOVAČKI VEZOVI

VEČERNAČKI DOKOVI 1970

PROGRAM NARODNIH IGARA SLAVONIJE I BARANJE

25. srpnja

u 18 sati:

Svečano otvorenje igara:

-Dakovo je srce Slavonije- scen-
ska slika po sastavu prof. Pavla
Blažeka i Julije Njikoša. Sudjeluje
pjevački zbor škole -Vladimir Na-
zor- pod ravnanjem Ivanke Milo-
šević, Vera Svoboda, tamburaški
orkestar radio Novi Sad i t. o. NS
-August Cesarec- iz Dakova.

u 18.45 sati:

Riječ Josipa Gabrića predsjednika
skupštine općine Dakovo

u 19 sati:
Nastup najmlađih folklornih grupa
iz Slavonije i Baranje

u 20 sati:

-Nezaboravna pjesma Slavonije-
natjecanje amatera pjevača narod-
nih pjesama uz pratnju tamburaša.

26. srpnja

u 8 sati:

Svečana revija svih folklornih gru-
pa - učesnika igara i svatovskih
zaprega Dakovštine.

u 10 sati:

Nastup folklornih grupa Slavonije
i Baranje.

u 17 sati:

Nagrada natjecanje svatovskih
zaprega u preciznoj vožnji. Izvan
konkurencije sudjeluje i četvero-
preg dakovačke ergale Ispicanera.

u 20 sati:

Koncert Vere Svobode, [redacted]
[redacted] uz pratnju
tamb. orkestra radio Novi Sad.

27. srpnja

u 10 sati:

Tradicionalni izbor najljepše
snahe i djevojke Slavonije i
Baranje u narodnoj nošnji uz
nastup triju najboljih pjevača
amatera Slavonije i Baranje.

u 17 sati:

Nogometna utakmica -Dinamo
(Zagreb) - -Jedinstvo-
(Dakovo)

u 20 sati:

-Dakovački svatovi-, svatovski
običaj, pjesme i igre Dakov-
štine.

Završno zabavno veče na grad-
skom kupalištu
Završno zabavno veče
na gradskom kupalištu

Izložbe:

U izložbenom salonu,
izložba likovnih umjet-
nika Slavonije
Izložba etnografije, ar-
heologije i numizmatike
u dakovačkom mu-
zeju.

Matica hrvatska u Đakovu u povodu proslave 100-te obljetnice rođenja velikog vođe i učitelja hrvatskog naroda

STJEPANA RADIĆA

prireduje dana 12. lipnja 1971. god. u dvorani Doma kulture s početkom u 20 sati

SVEČANU PRIREDBU

Na kojoj će Dr. FRANJO TUĐMAN, profesor hrvatskog Sveučilišta u Zagrebu održat predavanje pod naslovom

»STJEPAN RADIĆ I HRVATSKA DRŽAVNOST«

Ovu svečanu proslavu s izuzetno biranim programom uveličat će

HRVATSKO KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO »BUNJEVAČKO KOLO« IZ SUBOTICE

U programu Hrvata iz Bačke sudjeluju članovi pjevačkog zbora s bunjevačkim i lokalnim narodnim pjesmama, a članovi folklornog ansambla s bunjevačkim i lokalnim narodnim, svatovskim i krajičnim plesovima.

Na priredbi sudjeluje i muški pjevački zbor narodnog sveučilišta „A. Cesarec“ - Đakovo.

Ulaznice se mogu nabaviti na blagajni Doma kulture od 9-12 lipnja 1971. uz cijenu od 7 i 10 din.

MATICA HRVATSKA
ĐAKOVO

Svečana priredba (100 x 70 cm)

MATICA HRVATSKA ĐAKOVO U POVODU PROSLAVE 300-te OBLJETNICE POGIBIJE HRVATSKIH VELIKANA

PETRA ZRINSKOG I FRANA KRSTE FRANKOPANA

PRIREDUJE DANA
29. TRAVNJA 1971.
U DOMU KULTURE
U ĐAKOVU S POČETKOM
U 20. SATI

SVEČANU AKADEMIJU

NA KOJOJ ĆE GOVORITI O ZNAČENJU UROTE ZRINSKIH I FRANKOPANA

PROF. DR. MIROSLAV BRANDT, REDOVNI PROFESOR HRVATSKOG SVEUČILIŠTA

IZ ZAGREBA

UZ ČLANOVE MATICE U PROGRAMU SUDJELUJU UMJETNICI IZ ZAGREBA I OSIJEKA, ŽENSKI PJEVAČKI ZBOR GIMNAZIJE, UŽI MLUŠKI ZBOR TAMBURAŠKOG ORKESTRA NARODNOG SVEUČILIŠTA »A. CESAREC« IZ ĐAKOVA, TE LIMENA GLAZBA DVD ĐAKOVO.

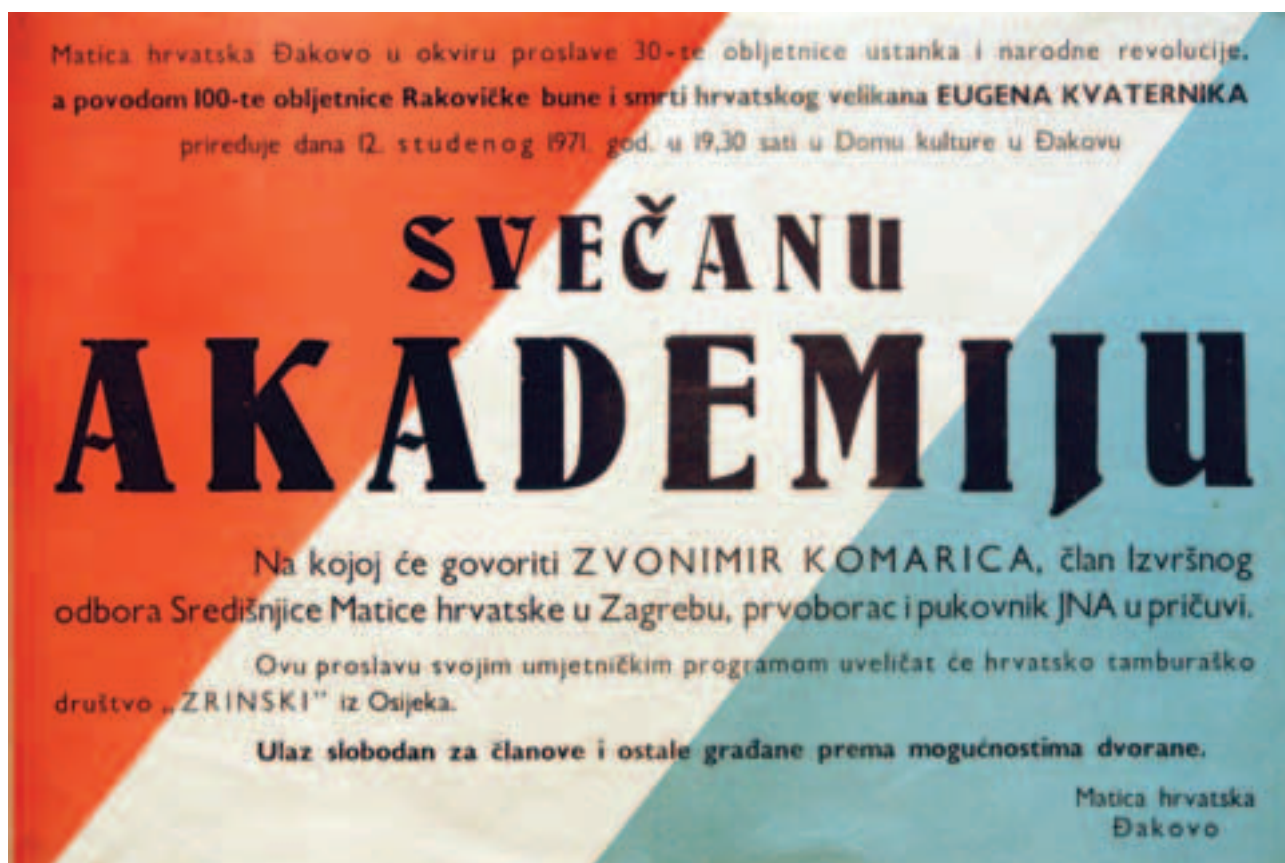
PORED UZVANIKA, ULAZ SLOBODAN PREMA MOGUĆNOSTIMA DVORANE.

MATICA HRVATSKA ĐAKOVO

Svečana akademija (70 x 48 cm)

Zajam za ceste (70 x 50 cm)

Svečana akademija (58 x 40 cm)

postao blizak režimskoj, projugoslavenskoj opciji, Bruck oporb-
nim strankama, kao uostalom i kupac njegove tiskare Ivan Brande-
ker. No, bez obzira na prepoznatljivi politički habitus pojedinih
tiskara teško bi se mogla braniti teza (barem prema materijalu s ko-
jim raspolažemo) o tomu kako su radili plakate koje su bili isključ-
ivo u duhu njima prihvatljivog svjetonazora. Činjenica, doduše,
jeste, da je Biskupijska tiskara imala primat kod tiskanja plakata
religijskog sadržaja (*Katolički dani u Đakovu, Hrvati sugrađani*),
da vjerojatno nije slučajno što je baš Kraljević angažiran oko izra-
de plakata o rođendanu Kralja Petra II. Karađorđevića, kao što vje-
rojatno nije bilo slučajno ni to što su Bruck i Brandeker potpisali
najveći broj plakata koje su slikovno i tekstualno bili na liniji afir-
macije hrvatskih nacionalnih interesa. Doduše, slični plakati tiska-
ni su i u Biskupijskoj i u Kraljevićevoj tiskari .

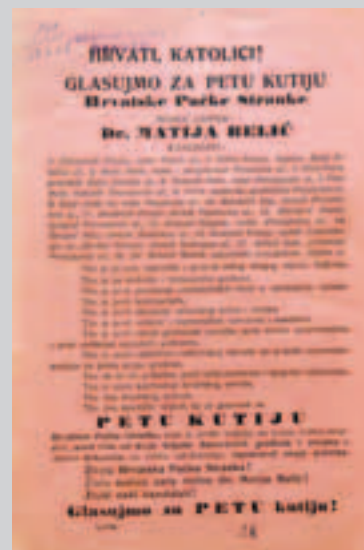
I na kraju ovog osvrtu na đakovačke plakate i letke nastale tije-
kom prvih sedam decenija 20. stoljeća riječ dvije o koncepciji
same izložbe i nekim nedoumicama vezanim za njeno postavljan-
je.

Prva nedoumica s kojom smo se susreli u oblikovanju izložbe
bila je vezana za vremenski period koji je izložbom trebao biti
obuhvaćen. Kao logičan okvir prvotno nam se učinio period izme-
đu dva rata. I uistinu, najveći broj izloženih plakata odnosi se upra-
vo na dvadesete i tridesete godine prošlog stoljeća. Ti plakati i leci
ne samo što su najbrojniji nego su, po svemu sudeći, vjerojatno i
najznačajniji. Na ovom mjestu smatram za potrebnim upozoriti
kako smo najveći broj sokolskih plakata, dakle plakata iz navede-
ne skupine, svjesno izostavili. Iako izrazito kvalitetni, poneki čak i
unikatni, ti plakati bili su već viđeni na izložbi *Hrvatski sokol Đa-
kovo* postavljenoj u Muzeju Đakovštine 2005. godine, a i danas se
mogu vidjeti na stranicama tada tiskanog kataloga. Godinu dana
kasnije isti plakati objavljeni su i u knjizi Zvonka Benašića *Hrvat-
ski sokol Đakovo 1906.-2006.*

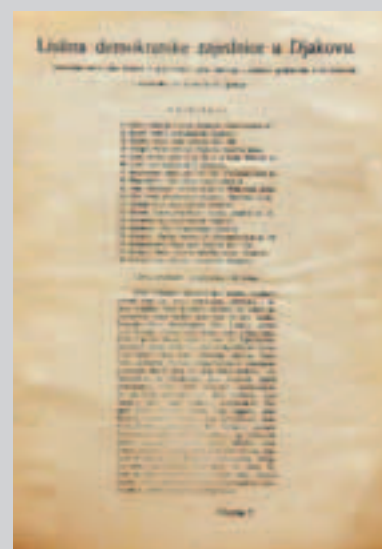
Kao i sokolski, iz istih razloga, izostavljen je i veći broj
sportskih plakata tiskanih pedesetih i šezdesetih godina. Najveći
dio te građe takođe se mogao vidjeti u Muzeju Đakovštine na
izložbi *Sto godina nogometa u Đakovu.*

Da se ne bi ponavljali - a ujedno na izložbi i u ovom katalogu
ustupili još više mjesta plakatima i lecima koji su sve do danas ši-
roj publici bili uglavnom nepoznati - odlučili smo izložiti samo
dva sokolska plakata, i to stoga što djelatnost sokola u razmatra-
nom kontekstu naprosto nije moguće zaobići.

Kako posjedujemo samo nekoliko đakovačkih plakata (letaka)
objavljenih prije izbivanja Prvoga svjetskoga rata, koji kao zasebna
cjelina naprosto ne funkcioniraju, ova izložba učinila nam se pra-
vom prigodom za njihovo objavljivanje. Uostalom, kao i plakata o
rođendanu Kralja Petra II. koji smo „ugurali“ u skupinu plakata o
izbornim aktivnostima između 1920. i 1941. godine.

Hrvati, katolici! (16 x 24 cm)

*Listina demokratske zajednice
u Đakovu (23 x 31 cm)*

Đjakovčani! (31 x 47 cm)

O eventualnim lokalnim plakatima tiskanima za vrijeme Prvoga ili Drugoga svjetskoga rata nemamo gotovo nikakvih informacija. Osim plakata *Hrvatskog pjevačkog društva Preradović* iz 1944. godine, po svemu sudeći, oni do danas i nisu sačuvani. No, zato je letaka i plakata bilo u izobilju poslije Drugoga svjetskoga rata. Učinilo nam se značajnim ukazati na njihovu grafičku bezličnost, s jedne, kao i informativno-povijesnu relevantnost, s druge strane. Pregled plakata i letaka završavamo sa plakatima *Đakovačkih vezova* i političkim gibanjima s početka sedamdesetih godina.

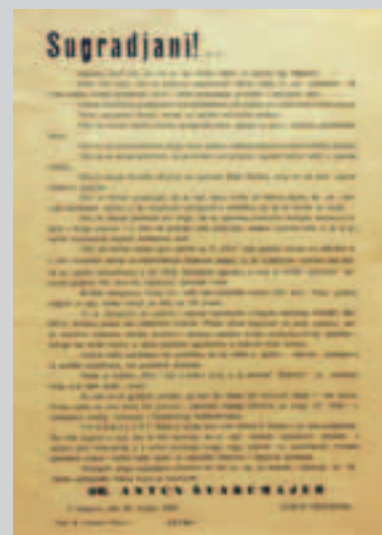
Iako smo prvotno bili u dilemi da li izložbom obuhvatiti i plakate (letke) nakon 1945. godine, odlučili smo to učiniti kako bi izložbu sadržajno učinili što bogatijom, ali i napravili iskorak u odnosu na izložbu *Đakovački plakat između dva svjetska rata* koja je u Muzeju Đakovštine postavljena još daleke 1986. godine. Politički značaj 1971. godine i zadani prostorni gabariti unutar kojih smo postaviti izložbu glavni su nam argumenti što nizanje plakata nismo nastavili i nakon spomenute godine.

Sve izložene plakate i letke podijelili smo na političke, gospodarstvo-kulturne i sportske, a političke opet na one koje se odnose na djelatnost Hrvatske seljačke stranke i njenih lidera, izborne aktivnosti između dva svjetska rata, politički plakat poslije 1945. i na plakate iz 1971. godine.

Na ovom mjestu, iz čisto tehničkih razloga vezanih za strukturu prikaza pojedinih plakata i letaka, svakako treba upozoriti na više no eklatantnu činjenicu međusobnog političkog, sportskog i kulturnog prožimanja pojedinih udruga i organizacija. Tako smo npr. plakate koji se odnose na izgradnju i otvaranje *Hrvatskog doma* svrstali u red plakata iz područja kulture, iako vjerojatno ne bismo pogriješili da smo ih uvrstili i u skupinu političkih plakata. Naime, kao što je poznato, otvaranje *Hrvatskog doma* u Đakovu bilo je ne samo kulturno već i prvorazredno političko pitanje koje je okupiralo pažnju građanstva još od 1922. godine kada je *Hrvatski sokol* pokrenuo inicijativu za gradnju *Sokolskog doma*. Do 1929. godine, kada je *Hrvatski sokol* zabranjen, zgrada još nije bila dovršena. Dovođen će se u tridesetim godinama kada će se upriličiti i njeno svečano otvorenje, doduše ne više kao *Sokolskog*, nego *Hrvatskog doma*.

Ovaj primjer nije usamljen. Svrstavanje sokolskih i orlovskih plakata među sportske - a ne recimo političke, ili plakate iz sfere kulturnog života - takođe je dvojbena. Točno je da su i *Sokol* i *Orlovi* pridavali veliku pažnju tjelesnoj i da su kao takvi i osnivani, ali točno je i to da su bili i više nego otvoreni za široku lepezu aktivnosti na političkom i kulturnom planu. Uostalom, kao društva s hrvatskim predznakom, kojega zasigurno nisu nosili slučajno, zabranjeni su 1929. godine za vrijeme šestojanuarske diktature Kralja Aleksandra.

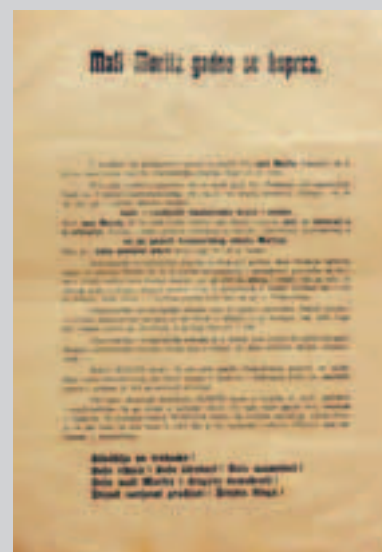
Bez obzira na ove, i neke druge, slične nedoumice, podjela koju smo skicirali činila nam se, ako ne dobra, ono barem najmanje loša.

Sugradjani! (24 x 32 cm)

Vanstranačka građanska lista (23 x 31 cm)

Mali Moritz gadno se koprcu (21 x 28 cm)

LITERATURA

Renata Gotthardi-Škiljan

Plakat u Hrvatskoj do 1941., Kabinet grafike JAZU, Zagreb, 1975.

Predrag Haramija

Stoljeće političkog plakata u Hrvatskoj, Kabinet grafike Hazu, Zagreb, 1992.

Vera Horvat-Pintarić

Od kiča do vječnosti, Centar za kulturnu djelatnost SSO, Zagreb, 1979.

Lada Kavurić

Hrvatski plakat do 1940., Institut za povijest umjetnosti; Nacionalna i Sveučilišna knjižnica; Horetzky, Zagreb, 1999.

Snježana Pavičić

Hrvatski politički plakat 1940-1950, Hrvatski povijesni muzej, Zagreb, 1991.

Krešimir Pavić

Đakovački plakat između dva svjetska rata, Muzej Đakovštine, Đakovo, 1986.

Krešimir Pavić

Povijest đakovačkih tiskara, Muzej Đakovštine, Đakovo, 1987.

Moris Rikards

Uspon i pad plakata, Jugoslovenska revija; NIP „Borba“, Beograd, 1971.

Marijan Špoljar

Plakat u Hrvatskoj 70-ih godina, Muzej grada Koprivnice, Koprivnica, 1985.

Marina Vinaj

Plakat za plakat, Muzej Slavonije, Osijek, 2008.

Braćo Hrvati i katolici!
(16 x 23 cm)

Sugradjani!
(25 x 40 cm)

POPIS PLAKATA I LETAKA

1. POLITIKA

a) Hrvatska seljačka stranka

Braćo izbornici, Djakovčani! (24 x 31 cm) MĐ, 1059
Gračani! Hrvati! (23 x 30 cm) MĐ, 13 005
Kandidatska lista (23 x 30 cm) MĐ, 1068
Braćo Hrvati! (15 x 23 cm) MĐ, 1052
Sugračani, Hrvati! (16 x 24 cm) MĐ, 956
Hrvati izbornici! (24 x 31 cm) MĐ, 13 005
In memoriam Stjepanu Radiću (32 x 48 cm) MĐ, 1061
Hrvati i Hrvatice! (63 x 48 cm) MĐ, 1066
Gračani! (63 x 48 cm) MĐ, 1067
Hrvati! (23 x 31 cm) MĐ, 1050
Hrvati i Hrvatice! (94 x 63 cm) MĐ, 1057
Gračani! (20 x 33 cm) MĐ, 1063

b) Izborne aktivnosti 1920. - 1941. g.

Djakovčani (31 x 47 cm) MĐ, 997
Hrvati, katolici! (16 x 24 cm) MĐ, 13 018
Sugračani (24 x 32 cm) MĐ, 13 006
Vanstranačka građanska lista (23 x 31 cm) MĐ, 487
Braćo Hrvati i katolici (16 x 23 cm) MĐ, 13 018
Mali Moritz gadno se koprea (21 x 28 cm) MĐ, 1062
Sugračani (25 x 40 cm) MĐ, 1042
Sugračani! (34 x 50 cm) Vlasnik: Valentin Markovčić
Listina demokratske zajednice u Djakovu (23x31 cm) MĐ, 13003
Hrvati! Ne glasati, znači pobjediti (17,5 x 13 cm) Vlasnik: V. M.

c) Politički plakat poslije 1945. g.

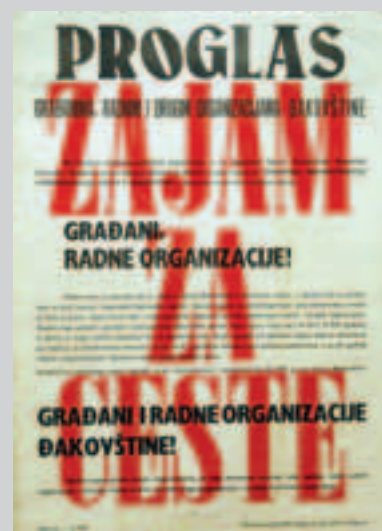
Garnizon jugoslavenske armije – Đakovo (59 x 42 cm) MĐ, 857
Dom J.N.A. Đakovo (42 x 60 cm) MĐ, 883
Jevrejska općina u Đakovu (60 x 42 cm) MĐ, 865
Gradski odbor Saveza boraca (70 x 50 cm) MĐ, 863
Savez sindikata Jugoslavije Đakovo (85 x 69 cm) MĐ, 923
Narodna Fronta kotara i grada – Đakovo (85 x 60 cm) MĐ, 924

*Savez sindikata Jugoslavije
Đakovo (69 x 85 cm)*

*Garnizon jugoslavenske armije
– Đakovo (42 x 59 cm)*

Proglas (50 x 70 cm)

d) 1971. g.

Svečana priredba (100 x 70 cm) Vlasnik: V. M.

Svečana akademija (70 x 48 cm) Vlasnik: V. M.

Svečana akademija (58 x 40 cm) MĐ, 611

Zajam za ceste (70 x 50 cm) MĐ, 612

Proglas (70 x 50 cm) MĐ, 613

2. GOSPODARSTVO, KULTURA

Hrvatska žena u Djakovu (94 x 63 cm) MĐ, 874

Dobrovoljno vatrogasno društvo Djakovo (48 x 63 cm) MĐ, 873

Prva kotarska poljoprivredna izložba (59 x 82 cm) MĐ, 878

Hrvatsko pjevačko društvo Preradović (31x48 cm) Vlasnik: V. M.

Katolički dani u Đakovu (32 x 47 cm) MĐ, 872

Braćo Hrvati! (48 x 63) MĐ, 1461

Zanatlijsko pripomoćno društvo (62 x 93 cm) MĐ, 225

Hrvati sugradjani! (62 x 93 cm) MĐ, 1044

Gradjani Djakova! (23 x 31 cm) MĐ, 1069

Đakovački vezovi, 1968.g. (50 x 70 cm) MĐ, 606

Svečane slavonske igre, (50 x 69 cm) MĐ, 607

Đakovački vezovi, 1969. g. (50 x 70 cm) MĐ, 608

Đakovački vezovi, 1970. g. (45 x 66 cm) MĐ, 609

Đakovački vezovi, 1971. g. (49 x 75 cm) MĐ, 610

3. SPORT

Kotarski slet (62 x 94 cm) MĐ, 929

S.D. „Mladost“ (69 x 83 cm) MĐ, 895

S.D. „Mladost“ – Djakovo (47 x 65 cm) MĐ, 898

Hrvatski orao u Djakovu (47 x 62 cm) MĐ, 13007

Hrvatski orao u Djakovu (62 x 94 cm) MĐ, 13 007

Hajduk (Split) - Reprezentacija Đakova (70x50 cm) Vlasnik: V. M.

Hrvatski sokol Djakovo (60 x 87 cm) MĐ, 1183

Hrvatski sokol u Djakovu (60 x 73 cm) MĐ, 1188

*In memoriam Stjepanu Radiću
(32 x 48 cm)*

*Gradjani Djakova!
(23 x 31 cm)*

Sugradjani! (34 x 50 cm)